

20 YILDA TÜR DOK
1966 - 1986

TURDOK with in the past 20 Years,
1966-1986

ESER URUNDUL
TÜR DOK

TÜBİTAK, ANKARA, NİSAN 1986

Öz

Raporda TÜR DOK'un yirmi yılda yaptığı çalışmalar ve istatistiki bilgiler verilmiştir.

Anahtar sözcükler: TÜR DOK, Bilgi merkezleri, Türkiye

Abstract

The report subsumes the description of achievements of TURDOK over the past 20 years, being supported by statistical data.

Keywords: TURDOK, Information centres, Turkey

AÇIKLAMA

Eldeki rapor, TÜRDOK uzmanlarının istemi ile, TÜRDOK'un kuruluşundan bu yana - 20 yılda - geçirdiği çeşitli evrelerdki işlev, hizmet ve etkinliklerini nedenleri ile açıklamak için, hiç bir yorum katmaksızın, resmi belgelerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
1. TÜRDOK'UN KURULUŞU VE İZLEYEN GELİŞMELER	1
2. TÜRDOK'UN YÜRÜTTÜĞÜ HİZMETLER VE BUNLARIN YILLAR ÜZERİNDEN GELİŞMELERİ	8
2.1. ENFORMASYON HİZMETLERİ	8
2.2. BELGE SAĞLAMA HİZMETLERİ	10
2.3. BİLGİ DUYURU HİZMETLERİ	11
2.4. YAYIN DAĞITIM HİZMETLERİ	17
2.5. EĞİTİM-TANITMA-DANIŞMA-ARAŞTIRMA HİZMETLERİ (ETA)	18
3. EKLER LİSTESİ	
EK 1 - DOKÜMAN ÇOĞALTMA SERVİSİNDE HALEN MEVCUT ALETLER (1968 Yılı İtibari ile)	
EK 2 - GÖRSEL-İŞİTSEL ARAÇ VE GEREÇLER	
EK 3 - DPT KALKINMA PLANLARI/YILLIK İCRA PLANLARINDA TÜRDOK İLE İLGİLİ TEDBİRLER 1973 - 1983	
EK 4 - TÜRDOK'UN KURULUŞUNDAN BUYANA VERMİŞ OLDUĞU YAYIN TARAMA HİZMETLERİNİN KONULARA VE YILLARA GÖRE DAĞILIMI	
EK 5 - BİBLİYOGRAFİYALAR LİSTESİ	
EK 6 - BİLGİ PROFİLLERİ LİSTESİ	
EK 7 - ETA HİZMETLERİ	

1. TÜRDOK'UN KURULUŞU VE İZLEYEN GELİŞMELER

TÜRDOK, 278 Sayılı TÜBİTAK Kuruluş Yasasının 2. ci maddesinin (1) bendine göre "Milli seviyede hizmet verecek" bir dokümantasyon merkezi olarak, NATO/AGARD Yardım Fonundan gelen Hollanda TDOK (Silahlı Kuvvetler Dokümantasyon Merkezi) Müdürü Mr. J.A. Schüller'in Ocak 1966 tarihli Raporu üzerine, Bilim Kurulu'nun 31 Ocak 1966 tarih ve 33 sayılı Toplantısı 1.ci maddesi kararı ile kurulmuştur.

TÜRDOK'un ilk şekillenmesi, 1966 yılı Eylül ayında, TÜRDOK Müdürü ve sekreteri dışında iki konu uzmanının (kimya mühendisliği ve veteriner hekimliği) atanmasıyla başlamıştır. TÜRDOK'un kuruluşuna ilişkin raporda, görevleri genel olarak şöyle belirlenmiştir:

- Yurtiçi ve yurtdışı kaynaklardan güncel, bilimsel ve teknik bilgileri toplamak,
- Yurtiçi ve yurtdışı yetkinleşmiş enformasyon merkezlerini tanımak ve ilişki kurmak,
- Bilim adamları, araştırmacı, mühendis, işadamları vb. kişilerin sorunlarının çözümünde gereksinme duydukları uygun bilgileri sağlamak,
- Türkiye'de bilgi üreten ve bilgi depolayan kuruluşlar arasında işbirliği sağlamak,
- Dokümantasyon ve enformasyon faaliyetlerinin bilim ve teknoloji alanındaki öneminin ilgili bütün çevrelerde tanınması, kabul edilmesi ve gelişmesini sağlamak.

Bu kuruluş çerçevesinde TÜRDOK dokümantasyon ve enformasyon olmak üzere iki ana görevle yükümlenmiştir; yani kısaca:

- belge toplamak
- bilgi vermek

Bu görevleri yerine getirebilmesi için TÜRDOK'un yapması öngörülen hizmetler şöyle sıralanabilir:

1. Gerek yurtiçi ve gerekse yurtdışı üniversite, araştırma enstitüleri, kütüphane, dokümantasyon merkezleri ve benzeri kuruluşlarla ilişkiler kurup buralardan bilimsel ve teknik konulardaki her türlü yayın ve dokümanları toplamak,
2. Yayın ve dokümanları öncelikle yayın değişim anlaşmaları yapmak suretiyle elde etmek veya gereğinde satın almak ve abone olmak,
3. Bilimsel ve teknik konulardaki, özellikle yurt içinde tertiplenen bütün sempozyum, konferans ve seminerleri takip etmek ve buralarda sunulan tebliğileri elde etmek,
4. Toplanan yayın ve dokümanları belirli bazı sistemlere göre sınıflandırıp kataloglamak ve talep geldiğinde bunları talep sahibinin emrine hazır bulundurmak,
5. Ülkemiz üniversite, araştırma enstitüleri, endüstri ve sanayi kuruluşları ile sıkı bir işbirliği kurarak onların bilimsel ve teknik konulardaki ihtiyaçlarını saptamak ve gerekli belgeleri sağlamak,
6. Araştırmacı, uzman ve bilim adamlarının kendileri ve çalışmalarını için yararlı olacak süreli yayın, rapor, tez, monograf v.b. yayın ve dokümanları zamanında izlemek ve gereğinde istenen yayınların fotokopilerini sağlamak,
7. Endüstri ve sanayi kuruluşlarımızın karşılaştıkları teknik problemlerin çözülmesinde yardımcı olmak,
8. Bilimsel ve teknik konularda yapılmış araştırma ve çalışmalarını kapsayan, gereğinde özetlerini de içine alan bibliyografya listeleri veya öz bültenleri yayınlamak.

./..

1967 ile 1969 yılları arası TÜRDOK için bir öğrenme arama ve hazırlanma, 1971 yılı ise bir hamle ve kendini tanıtmaya devresi olmuştur. Bu devrede uzman kadrosu (kuruluşuna kaynak olan raporda belirtilen düzeyde olmamakla birlikte) tamamlanmış, hizmetlerin iyi yürütülebilmesi için gerekli araç ve gereçler sağlanmış, ulusal ve uluslararası benzer kuruluşlarla yakın işbirliği geliştirilmiştir.

Bu arada, TÜRDOK personelinin dokümantasyon ve enformasyon konularında işbağında eğitimini sağlamak amacı ile UNESCO fonundan yararlanılarak 1974 yılında uzman olarak Mr. A.L. Gardner 1 yıl süreyle davet edilmiş, ancak klasik kütüphanecilik eğitimi dışında yararlı olamadığı için süresini doldurmadan ülkesine dönmesi istenmiştir.

TÜRDOK'un kuruluşuyla ilgili ilk raporu veren J.A. Schüller 1968 yılında tekrar davet edilerek 2 yıllık gelişim hakkında görüş bildirmesi istenmiştir. Uzman, bu ziyaretiyle ilgili Mayıs 1968 tarihli Raporunda gelişimi olumlu bulmakla beraber bundan sonraki uygulama için aşağıdaki önerilerde bulunmuştur:

1. Enformasyonun önem ve gerekliliğinin hükümetlerce anlaşılabilir ve ele alınması,
2. Her kuruluşta, üst düzey yöneticiler sorumluluğunda enformasyon ünitelerinin oluşturulması,
3. TÜRDOK'un ulusal bir enformasyon merkezi olarak ülkede güdücü ve eşgüdüm sağlayıcı rol alması,
4. TÜRDOK'un bütün temel ve uygulamalı bilim dallarını içerecek şekilde kadrolarını geliştirmesi,
5. Üniversiteler dahil kamu ve özel tüm araştırma kurumlarında üretilen raporlar, tezler, tebliğler v.b. her türlü bilimsel ve teknik yayınların TÜRDOK'ta (depot-legal olarak) toplanması,
6. Sisteme dahil edilecek belgelerin indeksleme ve tekrar erişiminde kullanılmak üzere Türkçe ve İngilizce tanımlayıcı terimleri (descriptor/keyword) kapsayan bir thesaurus'un en kısa zamanda hazırlanması,
7. Ulusal bilgi ağı sisteminin kurulmasından sonra uluslararası bilgi ağı sistemleriyle temas kurulması.

./..

Raporda, bütün bu iş ve işlemlerin yürütülmesi için de TÜRDOK kadrolarınının 20 si konu uzmanı, 19 u teknik ve idari personel olmak üzere 39'a çıkarılması öngörülmüştür.

TÜRDOK'un ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve yönlendirilmesiyle ilgili olarak daha sonraki yıllarda da OECD Teknik Yardımından uzmanlar talep edilmiştir.

Bunlardan:

- 1971 yılında A. Judge
- 1978 yılında M. Ağusman
- 1980 yılında C.G.Giles ve
- 1981 yılında A. Gilchrist sayılabilir.

TÜRDOK hizmetlerinin otomasyona dayalı olarak yürütülmesiyle ilgili ilk öneriler, Mart 1978 de raporunu veren uzman (Eski TÜRDOK Elektrik/Elektronik Enformasyon uzmanı) M. Ağusmandan gelmiştir.

24-28 Mart 1980 tarihlerinde Merkezimize gelip, Mayıs 1980 tarihinde "Computerisation and Allied Aspects of TÜRDOK Services" adlı raporunu veren Uzman C.G. Giles, gerek TÜRDOK hizmetlerinin otomasyonu ve gerekse ulusal bilgi ağının oluşturulmasıyla ilgili, genel olarak, aşağıdaki önerilerde bulunmuştur:

1. DPT tarafından TÜBİTAK/TÜRDOK'a verilen ve Türkiye'de bir "Ulusal Bilgi Bankası" ve bilgi akımını sağlayacak bir "Bilgi Ağı" oluşturulması projesinin gerçekleştirilmesi ve bundan TÜRDOK'un birinci derecede sorumluluk yüklenip öncülük etmesi. Ancak, "Ulusal Bilgi Ağı" projesinin TÜRDOK tarafından tek başına yapılması mümkün olmayacağı, bu nedenle projenin olurluk çalışmasının TÜRDOK Koordinatörlüğünde öncelikle ele alınıp TÜBİTAK'ça finanse edilecek bir proje olarak yaptırılması.

2. TÜRDOK duyuru yayınlarının bilgisayara dayalı olarak otomasyonu ve bunun için TÜRDOK'un minimum bir bilgisayar konfigürasyonu edinmesi.

3. TÜRDOK'un bilimsel ve teknik enformasyon hizmetleri için "Makina Okunaklı" bir veri giriş sistemi geliştirilmesi,

4. TÜRDOK'un yayın tarama işlevi için çevrim-içi (on-line) olarak yurt dışındaki bir veri tabanına bağlanması.

Yukarıda sıralanan önerilerin TÜBİTAK/TÜRDOK'ça benimsendiği, Dışişleri Bakanlığı ve OECD Teknik İşbirliği Başkanlığına Genel Sekreterliğin 4.6.1981 tarihli yazılarıyla bildirilmiş ve uygulamalarda OECD'nin desteğinin devamı istenmiştir.

Bu amaçla "TÜRDOK Duyuru Bültenlerinin Otomasyonu" işlemleri öncelikli olmak üzere, "Ulusal Bilgi Bankası" ve "Ulusal Bilgi Ağı" çalışmalarına başlanmıştır.

TÜRDOK duyuru yayınlarının otomasyonu ile ilgili olarak, yayınların baskıya hazır bilgisayar çıktılarıyla basımını sağlamak ve manyetik banda kayıtlı bir bilgi bankası oluşturmak amacıyla Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü, Elektronik Bilgi İşlem Merkezinde bir Program hazırlanmasına 1980 yılı sonlarında başlanmıştır.

Yine Otomasyona yönelik çalışmalardan olmak üzere, TÜRDOK personelinin eğitimi için, 4-15 Mayıs 1981 tarihlerinde OECD kanalıyla getirtilen uzman A. Gilchrist tarafından, TÜRDOK personeline 2 hafta süreli İndeksleme ve Thesaurus hazırlama konularını kapsayan "Information Storage and Retrieval" konulu bir seminer verilmiştir.

TÜRDOK'taki bu gelişmelerin yanında duran ya da geri giden gelişmeler de olmuştur. Uzman J.A. Schüller'in Ocak 1966 tarihli Raporunda TÜRDOK'un bünyesinde kurulması öngörülen Baskı ve Çoğaltma Birimi 1967 yılında kurulmuş ve Birim, 1968 yılında 3 teknik elemanı ile birlikte Kurum Genel Sekreterliği emrine verilmiştir. Bu birimde 1968 yılı itibari ile mevcut araç gereç için EK 1'e bakınız.

1966 ve 1967 yıllarından başlayarak TÜRDOK'un kendi doküman arşivini geliştirmek üzere kurduğu Kütüphaneye Nisan 1969 da,

./..

Kurum Genel Sekreterliğince daha önceki yıllarda kurulmuş bulunan Kurum Kütüphanesi de katılmıştır. Ancak Kütüphane, TÜRDOK'un aksesyon politikasına göre ikincil yayın kaynakları yönünden iyi bir kolleksiyon geliştirmekle beraber uzun yıllar yetersiz bir kadroyla çalışması nedeniyle iyi bir kataloglama geliştirememiş ve Eylül 1977 tarihinde de TÜRDOK Kütüphanesi mevcut kadrosu ile birlikte Kurum Genel Sekreterliğinin emrine verilmiş; 1984 yılında ise tekrar TÜRDOK Müdürlüğüne bağlanmıştır.

TÜRDOK'un enformasyon eğitimi ve endüstriyel enformasyon hizmetlerini desteklemek ve etkinliğini arttırmak amacı ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Örgütü - UNDP/Development Support - Communication Services ile 1974 yılında ortak bir proje geliştirilmiş, gerekli araçlarla donatılmış görsel ve işitsel (audio-visual) bir birim oluşturulmuş ve bu amaçla:

- TV - Video kamera seti
- Teyp kayıt cihazları
- Film, slayt, tepegöz projeksiyon cihazları
- Film montaj-slayt kopya cihazları

ile bunların pek çok aksesuarı ve malzemesi ve bu araç gereği taşımak için bir WW Minibüs taşıt aracı TÜRDOK Müdürlüğü emrine verilmiştir. Bu taşıt aracı 1979 yılında Kurum emrine alınmış; Birim Sorumlusu ve yürütücüsü eleman, 1981 yılında kadrosu ile birlikte Kurumun başka bir birimine verilmiş ve Görsel-İşitsel Biriminde Ocak 1983 yılında Genel Sekreterlik Basın ve Halkla İlişkiler Birimine devredilmiştir.

Görsel-İşitsel Birimde mevcut olan araç gereç listesi, Birim Birimin üretim/yapım olanakları ve ürettiği programlar için EK 2'ye bakınız.

Kuruluşundan bu yana TÜRDOK'un yıllar üzerinden personel durumu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

1966	4 kişi	1974	52 kişi
1967	9 "	1975	50 "
1968	9 "	1976	47 "
1969	10 "	1977	43 "

./..

1970	18 Kişi	1978	37 Kişi
1971	25 "	1979	36 "
1972	26 "	1980	33 "
1973	42 "	1981	32 "

Yukarıdaki Tabloda da görüleceği üzere, TÜRDOK personeli sayısında 1974 yılına kadar devamlı bir artma ve bu tarihten sonra da 1981 yılına kadar devamlı bir azalma dikkati çekmektedir. 1975-1976 yıllarından sonra çeşitli nedenlerle ayrılan elemanların yerleri dahi doldurulmadığı için yürütülen hizmetlerde aksama ve gecikmeler başlamıştır.

TÜRDOK Bilgi Duyuru Hizmetlerinin otomasyonu çalışmalarını için ODTÜ Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyelerinden Yrd. Prof.Dr. Erol Arkun yarı-zamanlı danışman olarak Merkezimizde göreve başlamış (1980); Amerikaya gitmesi nedeniyle yerine Yrd. Prof.Dr. Bülent Epir atanmıştır. 1981 yılında Prof. Epir'in sözleşmesi, Merkeze tam zamanlı bilgisayar uzmanı alındığı için yenilenmemiştir.

TÜRDOK, gereği icabı, bazı uluslararası enformasyon kuruluşlarına üye olmuştur ve bu üyelikler halen devam etmektedir. Bu kuruluşlar:

FID - International Federation for Documentation

IFLA - International Federation of Library Associations
and Institutions

ASLIB - The Association for Information Management

Görevi Türk toplumuna müsbet bilimlerin temel ve uygulamalı bilim dallarında gereksinme duydukları bilgi/belgeleri sağlamak olan TÜRDOK, enformasyon bilim ve hizmetlerinin yurt düzeyinde gelişip yaygınlaşması için de çaba harcamış, çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu çerçeveden olarak DPT yetkilileri ile yapılan görüşmeler sonunda konunun önemi ve gerekliliği DPT İcra Planlarında sürekli yer almıştır. (Bakınız EK 3)

./..

Ancak, DPT'nin verdiği görev uyarınca ulusal enformasyon sistemini kurma çalışmaları için gerekli yetki ve olanakların TÜRDOK'ta bulunmaması, yürütülen çalışmaların istenilen düzeyde ve etkinlikte olmasını engellemiştir. Ulusal enformasyon politikası planlama ve uygulaması TÜRDOK'u aştığı gibi bağlı bulunduğu TÜBİTAK'ın yetki ve olanaklarını da aşmaktadır. Bununla beraber, bu konuda ulusal ölçekte çalışma ve girişimler başlatılmış, yetersiz olmakla birlikte yakın zamana dek sürdürülmüştür. Bütün bu gelişmelerin sonunda, yukarıda anılan raporların çerçevesinde ve 1966-1971 arasındaki 5 yıllık hazırlık döneminden sonra Merkez'in kendi inisiyatifi ile oluşturduğu hizmet felsefesi, Ulusal Kalkınma Planları öncelikleri; ulusal gereksinimler ve beklentiler; uluslararası gelişmeler ışığında belirlenmiştir.

2. TÜRDOK'UN YÜRÜTÜŞÜ HİZMETLER VE BUNLARIN YILLAR ÜZERİNDEN GELİŞMELERİ

2-1) ENFORMASYON HİZMETLERİ

Enformasyon hizmetleri, ülkenin teknolojik gelişmesine ve dolayısıyla sosyo-ekonomik kalkınmasına büyük etkileri ve katkıları olan, sonuçları uzun vadede alınan hizmetlerdir. Ülke yararına katkısını sağlamak için de talep yaratılması ve iyi pazarlanması gerekir. Oluşturulacak pazar ortamında hizmetin rağbet görmesi ve süreklilik kazanabilmesi için, özellikle Türkiye gibi bu tür hizmetlerin henüz yeterince yerleşip tanınmadığı ve yararlarının anlaşılmadığı bir ülkede hizmetin kendisini iyice kanıtlaması için verilen enformasyon hizmetinin etkinliğine ve kalitesine özen gösterilmesi gerekir.

TÜRDOK kuruluşunu izleyen yıllardan itibaren oluşmaya başlayan talepleri, kuruluş çalışmalarını tamamlamamış olmasına rağmen geri çevirmeyip cevaplandırmaya çalışmıştır. Talep üzerine verilen enformasyon hizmetleri (yayın tarama/hazır bilgi sağlama) özellikle 1971 yılında başlatılan tanıtma kampanyasından itibaren 1976

./..

yılına kadar sürekli artış göstermiştir.

TÜRDOK hizmetlerini tanıtmak ve sanayicinin bilgi gereksinimini yerinde saptamak amacı ile ilgili uzmanlardan oluşan ekipler Türkiye'nin hemen tüm bölgelerini ziyaret etmişlerdir. 1971 yılından itibaren başlatılan bu gezi ve ziyaretler 1978 yılından itibaren Kurum Genel Sekreterliğinin bir görüş ve politikası olarak tamamen durdurulmuştur.

1969 yılında Yayın Tarama hizmetlerine ilk ücret uygulaması başlamış ancak, kaynakların yetersizliği ve hizmetlerin henüz yeterince yaygınlaştırılmamış olması nedeniyle uygulamadan vazgeçilmiştir. Yayın Tarama ve Hızlı Bilgi için gerçek ücret uygulaması Mart 1978 tarihinden itibaren başlamıştır. Bunun sonucu, taleplerde büyük bir düşme olmuş ve ayrıca talepte bulunanların büyük bir çoğunluğu da ücret karşısında taleplerinden vazgeçmişlerdir. Bu düşmenin bir nedeni de bu hizmeti veren konu uzmanı sayısındaki eksilme ve değişiklikler olmuştur. Bu sayı 1976'da 17'ye kadar çıkmışken 1984 senesinde bu sayı yarı yarıya azalmıştır. TÜRDOK'un kuruluşundan bu yana Yayın Tarama hizmetlerinin gelişmesindeki genel ve sayısal durum, EK 4'de görülmektedir. Yayın Tarama hizmetleri bilindiği gibi Aralık 1984'den bu yana bilgisayar ortamında sunulmaktadır.

Özellikle küçük sanayicilerden gelen ve yoğunlukla bir yayın tarama ve hatta hazır bilgi gerektirmeyen ve fakat bu konuda pratik deneyim ve bilgisi olan kişilerin kolayca cevaplandırabileceği sorular için mühendis ve bilim adamlarına çağrıda bulunmuş ve bir "Teknik Danışmanlar Paneli" kurulmuştur (1971). Panel üyeleri bu hizmeti gönüllü olarak ve ücret talep etmeksizin yapmışlarsa da iyi niyetle başlatılan bu girişimi ancak bir kaç yıl canlı kalabilmiştir.

TÜRDOK 1977 yılında 16 değişik konuda deneme niteliğinde ve genellikle sanayi kesimine olmak üzere Seçimli/Devamlı Bilgi Duyuru (SDI) hizmeti başlatmış ancak, aktif bir enformasyon hizmeti olan bu hizmet beklenen ilgiyi görmediği için iki yıl

./..

sonra 1978 sonunda durdurulmuştur.

Bilindiği gibi; "Hazır Bilgi" sağlama hizmetleri de Genel Sekreterlik kararı ile 1984 yılından itibaren Uygulayıcılarla ilişkiler Ünitesine devredilmiştir.

2-2) BELGE SAĞLAMA HİZMETLERİ

Fotokopi taleplerinin giderek artıp yaygınlaşması nedeniyle başlangıçtan beri uzmanlar tarafından yürütülmekte olan bu hizmeti istenilen düzeyde verebilmek için ayrı bir servis "Fotokopi Servisi" kurulmuştur.(1971). Başlangıçta ücretsiz sağlanan fotokopilere ilk ücret uygulaması 1972 yılında 2 ₺./sayfa olarak başlamıştır. Ancak, ücretlerin tahsil edilememesi nedeniyle 1979 tarihinden itibaren fotokopiler posta çekiyle ödemeli olarak gönderilmeye başlamıştır. Son yıllarda posta ücretlerindeki artışlar nedeniyle de 1981 tarihinden itibaren fotokopi ücretlerine posta tutarı da ilave edilmeye başlamıştır. Belgelerin, mümkün olan en yüksek düzeyde yurtiçi kaynaklardan yararlanarak sağlanması, dolayısı ile ekonomi sağlamak amacıyla TÜRDOK (çoğu zaman olduğu gibi, yapması gereken kuruluş yapmadığı ve gerekli olduğu için pek çok proje ve çalışmaya öncülük edip başlatıp sonuçlandırmıştır), Süreli Yayınlar Toplu Katalog çalışmalarına ve Kütüphaneler arası işbirliğine önem vermiş ve geliştirmeye çalışmıştır. Ankara/İstanbul/İzmir Süreli Yayınlar Toplu Katalogları bu çerçeveden verilebilecek örneklerdir. Ayrıca, Kütüphaneler arası işbirliği çalışmaları sonucu H.Ü. Tıp Merkezi Kütüphanesi Nisan 1981 tarihinden bu yana tıp konusundaki tüm fotokopi taleplerini karşılamaya başlamıştır. ODTÜ Kütüphanesi de Ocak 1982 tarihinden bu yana fotokopi için yayınlarını TÜRDOK'a ödünç verme yerine yerinde fotokopisini çekmeye başlamıştır.

Belge Sağlama Bölümü hizmetleri arasında bir hizmet türü de "Çevirmenler Paneli"dir. TÜRDOK'a gelen çeviri istemlerini geri çevirmemek, bilgi kullanıcılarına yardımcı ve aracı olmak amacı ile sürdürülmekte olan bu hizmet, çeşitli bilim dallarında ve

./..

çeşitli yabancı dillerden çeviri yapacak bilim adamı ve mühendislerden oluşan bir Panelin oluşturulması ile başlamıştır (1970). 28 yabancı dilde ve yaklaşık 800 kişinin oluşturduğu panele yıllık başvuru yaklaşık 15-20 civarında olduğu için zaman içinde Panel güncelliğini yitirmiştir. 1985 yılında yapılan yeni bir duyuru ile Panel güncelleştirilmiş ve bilgisayar ortamında saklı tutulmak üzere çalışmalara başlanılmıştır.

2-3) BİLGİ DUYURU HİZMETLERİ

Aktif bir enformasyon hizmeti olan bu hizmetin amacı, ülkede üretilen bilgi/belge çalışmalarının duyurusunu tüm yurttan ve hatta yurtdışı düzeyde gerçekleştirmektir. Bu duyurular değişik isimler altındaki süreli/seri/düzensiz yayınlar ile yapılmaktadır. Bunlar:

- Süreli Yayınlar
- Bibliyografyalar
- Toplu Kataloglar
- Kaynak Eser Çalışmaları
- Diğer Yayınlar

olarak ele alınabilir.

3.1. Süreli Yayınlar

TÜRDOK'un ilk süreli yayını "Key To Turkish Science" adı altında, İngilizce olarak hazırlanan, abstraktlı, yılda iki kez yayınlanan bir seri yayın olmuştur.

İlk olarak 1967 yılında yalnızca 1. "Chemistry" ve 2. "Veterinary and Animal Sciences" serileri ile başlamış ve kısa sürede

3. Engineering
4. Agriculture
5. Biological Sciences
6. Geology
7. Physical Sciences
8. Electrical Engineering and Electronics
9. Civil Engineering

./..

10. Applied Economics

11. Medicine

olmak üzere 11 seri üzerinden yılda 2 şer defa yayınlanmıştır. Türk Bilim adamlarının bilimsel çalışmalarını yurtiçine olduğu kadar yurt dışında da duyurmayı amaçlayan bu yayınlar ve abstraktları önceleri ilgili konu uzmanlarınca hazırlanmıştır.

Konu uzmanlarının yayın tarama taleplerinin artması üzerine, abstraktların, fakülteler ilgili öğretim üyelerine ücret karşılığı hazırlattırılması yoluna gidilmiş (Abstraktörler Paneli), ancak bu şekil uzun süre sürdürülemediğinden 1973 yılında bütün seriler durdurulmuştur. Yerine, 1974 yılında, aylık olmak üzere, abstraksız, yalnızca bibliyografik künyelerin duyurusunun yapıldığı:

1. "Bilimsel ve Teknik Yayınlar Aylık Duyuru Bülteni" ve bunun İngilizcesi olan
2. "Current Titles in Turkish Science" bülteni yayınlanmağa başlamıştır.

Ayrıca,

3. Temel ve Uygulamalı Bilimler Tez Duyuru Bülteni ve bunun İngilizce edisyonu olan
4. Pure and Applied Sciences Turkish Dissertation Index yayınlanmağa başlamıştır.

Türk üniversiteleri ve diğer eğitim kuruluşlarımızda yapılan doktora, doçentlik tezleri ile uzmanlık tezlerinin yurt içi ve yurt dışında duyuruları amaçlanmaktadır. Yılda bir defa yayınlanmakta olup, yazarı tarafından verilmişse, Türkçe ve İngilizce özetleri de kapsamaktadır.

5. Bilimsel Toplantı Duyuru Bülteni (National and International Meetings on Science and Technology)

Türkçe ve (aynı yayın içerisinde) İngilizce olarak hazırlanan bu yayın, 1976 yılından bu yana üçer ay aralarla, yılda 4 kez yayınlanmaktadır. Yayının amacı; temel ve uygulamalı bilim dallarında yapılacak ulusal ve uluslararası toplantı, kongre, sempozyum, kurs ve bunlara ilişkin sergileri hem bu toplantılara katılacaklara veya tebliğ göndermek isteyenlere, hem de toplantı tutanak ve tebliğlerini sağlamak isteyenlere yardımcı olmaktır.

./..

Abonesi 1983 yılından itibaren paralıya çevrilen ve yıllık abone ücreti yurtiçi 400. ₺. yurtdışı 15 Amerikan Doları olarak belirlenen Bültenin, abone sayısı beklenilenin altına düştüğü için yayımı 1984 yılında durdurulmuştur.

Yukarıda belirtilen tüm yayınlar, ulusal düzeyde duyuru amacına hizmet etmek üzere hazırlanmışlardır. Ancak, yayınların dizgi işlemleri ve baskıdaki aksaklıklar ile İngilizce edisyonuna giren yayın başlıklarının çevirisindeki güçlükler nedeniyle "Current Titles in Turkish Science" bülteni başlangıcından bu yana; "Bilimsel ve Teknik Süreli Yayınlar Aylık Duyuru Bülteni" ise 1980 yılından bu yana gecikmeli olarak yayınlanmıştır. Aynı güçlük ve gecikme 4 nolu yayın içinde geçerlidir. Bunu önlemek amacı ile, yayın başlıklarının İngilizce çevirilerinin de yazarları tarafından yapılıp yayınlarına konması için 1981 yılında yayıncı kuruluşlara geniş çapta bir duyuru yapılmıştır. Diğer yandan, 1980 yılında başlatılan TÜRDOK yayınlarının bilgisayar ortamında hazırlanması çalışmaları (çağdaş teknolojilere ayak uydurmaktan çok yukarıda anılan gecikmelere bu karara neden olmuştur) nedeniyle bu gecikmeler artmıştır. Bilgisayar programlama çalışmasının, ekonomik koşullar nedeniyle, Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü - Elektronik Bilgi İşlem Merkezince yürütülmesi kararlaştırılmış ve yalnızca bu çalışma bir buçuk yılı aşan bir süre almıştır. Türkiye'de üretilen bilgilerin bibliyografik künyeleri ile Türkçe ve İngilizce özetlerini içerecek olan otomasyona dayalı bilgi duyuru hizmetleri, "Bilgi Depolama ve Erişim Sistemi - Türkiye Bilimsel ve Teknik Veri Tabanı" adı altında çalışmalarını gecikmelide olsa sürdürmüştür. Veri tabanında kullanılması kararlaştırılan UNESCO software henüz gelmediği; ve indeksleme, bibliyografik format vb. teknik konularda kesin karara varılamadığı için çalışmalar şimdilik durmuştur.

./..

3.2. Bibliyografyalar

TÜRDOK, değişik konularda talep edilen bibliyografik çalışmalardan daha geniş bir kullanıcı kitlesinin yararlanmasına olanak sağlamak amacı ile çeşitli konu bibliyografyaları hazırlayıp, "TÜRDOK Bibliyografya Serisi" adı altında yayınlamaktadır. Konu bibliyografyaları, genellikle Türkiyede veya Türkiye ile ilgili olarak belirli tarihler arasında üretilmiş yayınları kapsamakta ve ilgili kişi ve kuruluşlar için el altında bulundurulacak bir müracaat kaynağı olarak yardımcı olmaktadır.

Bugüne kadar TÜRDOK'un "Bibliyografya Serisi" olarak yayınladığı 26 adet değişik konu bibliyografyası bulunmaktadır. Bunlardan çoğunluğu TÜRDOK uzmanlarıca hazırlanmış olmakla beraber, bazıları proje olarak TÜRDOK dışı elemanlarca hazırlattırılıp basılmıştır. Bibliyografyalar için EK 5'e bakınız.

3.3. Toplu Kataloglar

Bilgi arayan araştırmacılar ve araştırmacıya bilgi sağlamak durumunda olan kütüphaneci ve dokümantalistler için hangi süreli yayının hangi kütüphanede bulunduğu tesbiti, kütüphaneler arası işbirliği ve ödünç alma/verme sisteminin geliştirilmesi, aynı kentteki kütüphanelerin aynı yayınlara abone olma gibi duplikasyonların önlenmesi, fotokopilerin döviz ödeyerek yurt dışından sağlanması yerine kütüphaneler arası fotokopi hizmetlerinin geliştirilmesi gibi çok yönlü yararları olan Süreli Yayınlar Toplu Katalog çalışmaları, özellikle araştırma kütüphanelerinin daha yoğun olarak bulunduğu Ankara, İstanbul, İzmirde sürdürülmüştür.

Basım sırasına göre, bugüne kadar yayınlanmış olan toplu kataloglar:

1. Ankara Bilimsel ve Teknik Süreli Yayınlar Toplu Katalogu, 1971
2. İstanbul Bilimsel ve Teknik Süreli Yayınlar Toplu Katalogu, 1972

3. Ankara Bilimsel ve Teknik Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu,
2. Baskı, 1973
4. Ankara Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu
3. Baskı, 1977
5. İzmir Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu, 1981
Ankara Süreli Yayınlar Toplu - 1983
İstanbul Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu - 1981 verileri,
giriş formatlarına işlenmiş olarak saklanmaktadır.

Süreli Yayınlar Toplu Kataloğu - SYTK kapsamına girecek yabancı süreli yayınlara ilişkin bibliyografik veriler "ULRICH'S VARIABLE RECORD FORMAT"ta mevcuttur. Bu verilere kütüphane kodları ve süreli yayınların mevcut sayıları eklenerek veri tabanı geliştirilmesi planlanmıştır.

Türkçe süreli yayınların "Ulrich's Variable Record Format'a benzetilmesi gerekmektedir. Bu benzetim işlemi tamamlanmış, SYTK veri tabanı yükleme/güncelleme ve erişim programları yazılmış; 10 adet dergiye ait veriler bilgisayar ortamına aktarılarak programlar denenmiştir. "Ulrich's Variable Record Format"ın kiralanması için yapılan talebe henüz yanıt alınamamıştır.

3.4. Bilgi Profilleri

Kurum araştırma projelerinin uygulanabilir sonuçları, uygulayacağıın anlayabileceği bir dilde, kısa ve özlü bilgiler içeren bir seri yayın olan "Bilgi Profili" adı altında yayınlanmıştır. Ancak, özellikle UIÜ görevleri içinde yer alan bilgi profili hazırlama işlevi, zaman içinde, eski hızını kaybetmiş ve endüstriye yönelik enformasyon hizmeti içinde yer alan bu hizmet 1979 yılından sonra durmuştur. TÜRDOK Bilgi Profilleri listesi EK 6'da görülebilir. UIÜ yavaş da olsa bu hizmeti sürdürmektedir.

./..

3.5. Diğer Yayınlar

3.5.1. TÜRDOK Broşürleri

TÜRDOK ve Enformasyon hizmetlerini tanıtan 1969, 1971, 1975, 1976, 1977 (İngilizce), 1981 TÜRDOK Broşürleri.

3.5.2. Dokümantasyon/Enformasyon ve Kütüphanecilik Konularında Teknik ve El Kitapları

- Abstrakt Hazırlama Kılavuzu, 1969, 38 s.
- Dokümantasyon Nedir, 33 s.
- Bilginin Anahtarı, 1972, 20 s.
- Modern Dokümantasyon ve Enformasyon İşlemleri, 1972, 252 s.
- Resmi Daire Kütüphaneleri ve Dokümantasyon Merkezleri, 1974, 121 s.
- Ege Üniversitelerinde Kütüphanelerin Durumu ve Türkiye'de Geleceğin Üniversite Kütüphanelerine Tutacağı Işık, 1976, 37 s.
- Nato Malzeme Kodlandırma Sistemi, 1975, 297 s.
- " " " " A₂-1, 1977, 32 s.
- " " " " A₂-2, 1977, 237 s.
- (Türkiye'de mevcut teknik resimler için bilgisayar ortamına aktarılabilecek bir sınıflandırma sistemi çalışmaları)
- Bilgi Depoları, Enformasyon/Dokümantasyon Merkezleri, Akademik/İhtisas Kütüphaneleri Envanteri, 1974-1976, 1978, 334 s.
- Uluslararası Enformasyon Sistemleri, 1979, 94 s.
- Toplu Kataloglar ve Türkiye Uygulaması, 1979, 108 s.
- Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları, 1980, 511 s.

./..

Ayrıca basılamamış olan çalışmalar:

- UDC - Evrensel Onlu Sınıflandırma Sisteminin Türkçe çevirisi, ilgili her bölüm ilgili üniversite yetkililerince çevirilmiş ancak sonundaki konu dizininin çevirisi tamamlanamadan ilgili elemanın ayrılması nedeniyle proje kalmıştır. (1977)

- Yurt çapında düzenlenen bir anketle "Görsel-İşitsel Cihaz ve Eğitimi Tanıtma Malzemesi Envanteri", UNDP'nin desteği ile proje bazında, bilgisayar ortamına aktarılacak hale getirilmiş ancak, konu dizini hazırlanamadığı için çalışma basılamamıştır. (1977)

- Ulusal Veri Tabanına yüklenen bilgilere yeniden erişimde aynı sözcüklerin kullanımını sağlamak üzere kullanılacak terimler sözlüğü THESAURUS hazırlama çalışmaları, bu konu için OECD'den sağlanan bir uzmanın Merkezimize çeşitli zaman aralıkları ile gelmesi sonucu başlatılmıştır. (1982) Ulusal Veri Tabanında kullanılmak üzere 4 ayrı thesaurus saptanmış ve bunlar Merkez uzmanlarının bir yılı aşkın sürekli çalışmaları sonunda Türkçe'ye çevrilmiş ancak, çalışmalar, bilindiği gibi durdurulmuştur.

4. YAYIN DAĞITIM HİZMETLERİ

1968-1969 yıllarında, başta "Key to Turkish Science" seri bültenleri olmak üzere TÜRDOK yayınlarının dağıtımı için oluşturulmaya çalışılan yaygın dağıtım sistemine, sonradan, o zamanlar için önemsenmeyecek sayıda olan Kurum ve diğer birim yayınlarının dağıtımı da eklenmiştir. Ancak zamanla artan yayınlara karşın yeterli eleman sağlanamadığından yaygın dağıtım işleminde pek çok sorun ve aksamalar olmuştur.

6 Nisan 1981 tarihli TÜBİTAK Yayın Yönetmeliği ve aynı yıl 315 sayılı Bilim Kurulu Kararıyla tüm Kurum yayınlarının dağıtımı, oluşturulan yeni bir birime verilmiştir. (Yayın İşleri Müdürlüğüne bağlı Yayın Dağıtım Birimi)

./..

5. EĞİTİM-TANITMA-DANIŞMA-ARAŞTIRMA HİZMETLERİ (ETA)

TÜRDOK, kuruluşundan bu yana dokümantasyon/enformasyon hizmetleri ve teknikleri konusunda öncelikle kendi elemanlarının eğitimi için çaba harcamış, diğer yandan, görevi uyarınca, bu konuların önem ve gereğinin tüm yurt düzeyinde tanınması, kabul edilip yaygınlaşması, mevcut çalışma ve etkinliklerde eşgüdüm sağlanmasına çalışmıştır. Özelde TÜRDOK, genelde enformasyon hizmet ve teknikleri tanıtılmıştır.

ETA aracılığı ve çalışmaları ile DPT İcra Planlarında dokümantasyon/enformasyon konularında zorlayıcı nitelikteki tedbirler 1973 yılından buyana sürekli yer almaktadır. (Bakınız EK 3)

Ulusal enformasyon politikasının uygulanması, daha öncede belirtildiği gibi, TÜRDOK ve hatta TÜBİTAK'ın yetki ve olanaklarını aşan bir olgudur. Bununla beraber, ulusal ölçekte bazı çalışma ve girişimlere öncülük edilmiştir.

Bu kapsam içinde, 1973 yılında bilgi üreten ve tüketen pek çok kuruluşun katılması ile gerçekleştirilen "DPT - Bilimsel ve Teknik Enformasyon Özel İhtisas Komisyonu" çalışmaları öncelikle sayılabilir. Kurulan alt komiteler çeşitli yaklaşımlar getiren raporlar hazırlayıp tek bir rapor Başbakanlığa sunulmuşsa da yaklaşık bir yıl etkinlik göstermiş; bu çok önemli ve yararlı çalışmanın sürekliliği ve yeterli otorite ve yaptırım gücü olan bir örgüte dönüştürülmesi sağlanamamıştır.

Aynı kapsam içindeki diğer çok önemli, ulusal ölçekteki çalışmalar "Ulusal Bilgi Ağı Sistemi", "Ulusal Bilgi Bankası Sistemi" dir. Ancak, çalışmalarda yer alan çeşitli statü, içerik, biçim ve düzeydeki kuruluşlar (örneğin: TÜRDOK, DPT, DİE, Milli Kütüphane) işbirliği ve eşgüdüm içersinde biraraya gelerek "durum saptama - sistem geliştirme" gibi çalışmaların en önemli ilk aşamalarını bile gerçekleştirememişlerdir. Bu durumun en önemli nedeni ise enformasyon konusunda ulusal planlama yapan politika saptayıp geliştiren, yaptırım gücü olan bir örgütün olmamasıdır.

./..

. Enformasyon alanında mevcut kişi/kuruluş/kaynak/çalışmaları saptamak, ilişki kurmak, bunları işlendirici, koordine edici, yönlendirici önlem hizmetleri geliştirmek,

. Bölgesel ve uluslararası sistemlerle ilişki kurmak; ulusal/uluslararası toplantılara katılmak, planlamak, düzenlemek, yürütmek,

. Ulusal Bilgi Sistemleri kurulması yönünde araştırmalar yapmak, yaptırmak gibi çok yönlü ve boyutlu hizmetler vermek üzere 1972 yılında kurulan ETA Birimi, başlangıçta üç yetişmiş elemandan oluşturulmuş ancak, değişik nedenlerle 1975 ve 1979 yıllarında ayrılan elemanların yerine yenileri alınmadığı için Birim, 1979 yılından buyana tek elemanla, yetersiz bir düzeyde hizmet vermeğe çalışmaktadır.

ETA'nın kuruluşundan itibaren verdiği eğitim/tanıtma/danışmanlık hizmetlerinin genel ve özet dökümü EK 7'dedir.

EK 1

DOKÜMAN ÇOĞALTMA SERVİSİNDE HALEN
MEVCUT ALETLER

(1968 Yılı itibari ile)

1. RECORDAK "Micro-File" Camera MRD-2E
Mikro-film çekim makinası
2. RECORDAK Magna Print Reader MODEL PE-1A
Mikro-film okuma ve tabetme makinası
3. DAGMAR Super A Micro-film Reader
Mikro-film okuyucusu
4. ATLANTIC Micro-fiche Equipment (4 parça)
Mikro-fiş hazırlama ve kopya teçhizatı
5. ASAHI PENTAX Micro-film and Slide Copying Equipment
Mikro-film ve slayt kopya makinası
6. DOKUMATOR Micro-film Development Equipment
Elektrikli mikro-film developmen cihazı
7. DURST 659 Agrandizör
Mikro-film ve fotoğraf agrandizörü (tabetme cihazı)
8. VARITYPER Headliner Machine
Çeşitli puntolarda başlık yazma makinası
9. VARITYPER Composing Machine
Dizgi makinası
10. XEROX 1318 Master Making Equipment
Klişe hazırlama makinası
11. 3M 209 Automatic Copier
Otomatik fđtokopi makinası
12. FLEXOWRITER (FRIDEN)
Kart çoğaltma makinası

EK 2

GÖRSEL-İŞİTSEL ARAÇ VE GEREÇLER

1. Video-set
  - 2 adet 51 ekran monitör
  - 2 " 31 ekran alıcı-monitör
  - 2 " yarı-profesyonel tip video bant recorder
  - 1 " (port-a-pack) portatif (recorder) video-recorder
  - 1 " Video kamera
2. 3 Adet değişik mikروفon
3. 4 Adet değişik teyp-recorder
4. Projeksiyon malzemesi
  - 1 adet 16 mm film göstericisi
  - 2 " slayt göstericisi
  - 2 " overhead (tepegöz) makinası
5. 1 adet Slayd kopya cihazı (repronar)
6. 1 adet 16 mm film montaj cihazı
7. 2 adet Perde türü ekran
8. 1 adet Çerçeve ekran
9. 1 adet Megafon (pilli)
10. 1 adet fotoğraf makinası (reflex) ^{28 mm} objektif
11. 1 adet ışıkset (3 adet spot lamba) ^{55 mm}
12. 1 adet flaş (fotoğraf makinası için)

GÖRSEL-İŞİTSEL YAPIM OLANAKLARI

1. Video-program yapımı
2. Slayt ve Slayt sound yapımı
(siyah-beyaz ve renkli dahil)

./..

3. 16 mm film montajı
4. Ses kayıt yapımı
5. Transparant programlar (overhead için)
6. Her çeşit grafikler

GÖRSEL-İŞİTSEL ARAÇLARLA HAZIRLANMIŞ PROGRAMLARIN LİSTESİ:

- TÜRDOK Tanıtma Programı. Slayd-ses (Türkçe-İngilizce) 1975
- TÜRDOK - TV Tanıtma Programı . 1976.
- Enformasyon Hizmetleri ve Kullanıcı. Kapalı Devre TV Programı. 1978.
- İletişim Planlaması. Slayd-ses. 1979.
- TÜBİTAK/VHAG Mastitis Projesi - Halk Eğitim Programı. Slayd-ses. 1979.
- TÜBİTAK/Tanıtma Programı. Slayd-ses. 1980.

EK 3

DPT KALKINMA PLANLARI/YILLİK İCRA PLANLARINDA
TÜRDOK İLE İLGİLİ TEDBİRLER 1973-1983

Tedbirler, İcra Planlarında Bilim, Araştırma ve Geliştirme alt başlığı altında yer almaktadır.

1) DPT Ü.B.Y.K.P. 1973 İcra Planı

Tedbir No. 183

Üniversiteler, kamu kuruluşları ve özel kuruluşların ekonomik ve sosyal kalkınma hedeflerine ve kendi ilgi alanlarına giren araştırmaların bir program çerçevesinde ve koordineli bir biçimde yürütülmesi için bilgi akımını sağlayacak bir sistem, program döneminin ilk dört ayı içinde Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunca geliştirilecektir.

2) DPT Ü.B.Y.K.P. 1974 İcra Planı

Tedbir No. 150

Yurt içi ve yurt dışı bilgi akımının hızlı ve sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilmesi için kamu ve özel sektör kuruluşlarında bilginin izlenmesi, transferi, değerlendirilmesi, işlemlerini kendi faaliyet alanında yürütecek Enformasyon Birimlerinin ihtisaslaşmış servisler biçiminde kurulmaları desteklenecek ve bu birimlerden ilgililerin Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Dokümantasyon Merkezi (TÜRDOK) ile işbirliği halinde çalışmalarını sağlanacaktır.

3) DPT Ü.B.Y.K.P. 1974 İcra Planı

Tedbir No. 154

Dokümantasyon hizmetleri ile araştırma ve ihtisas kitaplıklarının geliştirilmesi için, Devlet Planlama Teşkilatı, Milli Kütüphane Genel Müdürlüğü ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu ortak bir envanter çalışması yapacak ve bir geliştirme programı hazırlayacaklardır.

./..

4) DPT Ü.B.Y.K.F. 1975 İcra Planı
Tebdir no. 140

Yurtiçi ve yurt dışı bilgi akımının hızlı ve gereksinmelere uygun bir biçimde sağlanması için kamu ve özel sektör kuruluşlarının, bilginin izlenmesi, değerlendirilmesi, aktarılması ve tercümesi işlemlerini kendi faaliyet alanları içinde yürütecek ihtisas kitaplıkları veya enformasyon ve tercüme birimlerinin ihtisaslaşmış servisler biçiminde kurulmaları desteklenecektir. TÜRDOK bu alandaki çalışmalara önderlik ve rehberlik edecektir.

5) DPT Ü.B.Y.K.F. 1975 İcra Planı
Tebdir No. 141

Bilim, araştırma ve teknoloji alanındaki bilgi ve istatistiklerin sürekli olarak toplanması, izlenmesi ve değerlendirilmesine olanak sağlayacak bir sistem kurulacaktır. Bu amaçla Devlet İstatistik Enstitüsü, Planlama Teşkilatı ve Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumunca ortak bir çalışma yapılacak gerekli bilgi toplama formları geliştirilecektir.

6) DPT Ü.B.Y.K.F. 1975 İcra Planı
Tebdir No. 142

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumuna bağlı olarak faaliyet gösteren Bilimsel ve Teknik Dokümantasyon Merkezi'nin (TÜRDOK) temel ve doğal bilimler yanısıra sosyal bilimler alanındaki enformasyon hizmetlerini ülke çapında yaygınlaştıracak ve eşgüdümü sağlayacak biçimde yeniden düzenlenerek yeni bir statüye kavuşturulması için gerekli çalışmalar, yasal düzenlemeler yapılacaktır.

7) DPT Ü.B.Y.K.F. 1977 İcra Planı
Tebdir No. 174

Enformasyon ve Dokümantasyon konusunda ülke çapında teşkilatlanmanın sağlanması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

./..

8) DPT D.B.Y.K.P. 1978 İcra Planı

Tedbir No. 207

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesindeki Bilim ve Teknoloji Dairesi fiilen işler durumuna getirilecek, bu daire, çalışmalarında gerek söz konusu bakanlığın, gerek DPT, Maliye Bakanlığı ve TÜBİTAK ile yakın ilişkiler ve koordinasyon sağlayacaktır.

Tedbir No. 208

Yukarıdaki "iyileştirilmiş" örgütlenme ile ilgili olarak

a) Teknolojik enformasyon hizmeti, çok ayrıntılı ve teknik düzeyde, tüm sektörler için bir an önce geliştirilecek, bunun teminen çeşitli ülkelere ve uluslararası kuruluşlara ait teknolojik enformasyon birimleriyle yakın ilişkiler kurulacaktır.

Hala kurulamamış bulunan ulusal bir enformasyon ve dokümantasyon sisteminin gerçekleştirilmesi için TÜBİTAK(a bağlı TÜRDOK ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Dairesi arasında çok yakın bir işbirliği kurulacaktır.

9) DPT D.B.Y.K.P. 1979 İcra Planı

Tedbir No. 167

Araştırma faaliyetlerinde yinelenmeleri ve kaynak savurganlığını önlemek üzere, D.İ.E. dışında bilgi toplayan kuruluşlar ve kuruluşlar arası bilgi akımının saptanmasına yönelik çalışmalar, ulusal bir "Bilgi Bankaları Sistemi"nin geliştirilmesine yönelik faaliyet çerçevesinde öncelik ve ivedilikle ele alınacaktır. Bu çalışmalarda TÜRDOK önderlik ve eşgüdüm sağlama görevini üstlenecektir. Söz konusu kuruluşun öngörülen görevi yeterince gerçekleştirilebilmesi için gerekli kurumsal düzenlemeler yapılacaktır.

Tedbir No. 169

Teknolojik enformasyon hizmeti teknik düzeyde ve ayrıntılı biçimde tüm sektörler için ivedilikle geliştirilecek, çeşitli ülkeler ve uluslararası kuruluşlara ait teknolojik enformasyon birimiyle yakın ilişkiler kurulacaktır.

./..

- 10) DPT D.B.Y.K.F. 1980 İcra Planı
Tedbir No. 239

Sosyal verilerle ilgili durum tesbiti çalışmaları ile başlatılan "Milli Bilgi Bankaları Sistemi"nin geliştirilmesine yönelik faaliyete sayısal olmayan belgelerle ilgili durum tesbit ve "sistem geliştirme" çalışmalarıyla devam edilecektir.

- 11) DPT D.B.Y.K.F. 1981 İcra Planı
Tedbir No. 458

Teknolojik istihbarat hizmeti teknik seviyede ve ayrıntılı biçimde geliştirilecek, bunun için çeşitli ülkeler ve uluslararası kuruluşlara ait teknoloji istihbarat birimleriyle yakın ilişkiler kurulacaktır.

- 12) DPT D.B.Y.K.F. 1981 İcra Planı
Tedbir No. 459

Teknolojik istihbarat faaliyet çerçevesinde patent istihbarat hizmetleri geliştirilecektir.

- 13) DPT D.B.Y.K.F. 1981 İcra Planı
Tedbir No. 460

Yurttaki teknoloji birikiminin bir envanterinin çıkarılması çalışmaları hızlandırılacaktır.

- 14) DPT D.B.Y.K.F. 1981 İcra Planı
Tedbir No: 469

Çeşitli kuruluşlar tarafından yürütülmekte olan bilgi merkezi kurma çalışmaları birbirleri ile ve Devlet Durum Merkezi çalışması ile irtibatlandırılacaktır.

./..

- 15) DPT D.B.Y.K.P. 1981 İcra Planı
Tedbir No: 471

Kuruluşlar tamamen bilgisayarsız bir ortamda kademeli de olsa bilgisayara dayalı yüksek düzeyli bir "yönetim-bilgi işleme sistemi"ne geçişten önce çekirdek bir bilgi işleme kadrosu teşkil edeceklerdir.

- 16) DPT D.B.Y.K.P. 1982 İcra Planı
Tedbir No: 408

Çeşitli kuruluşlar tarafından yürütülmekte olan bilgi merkezi kurma çalışmaları birbirleri ile Devlet Durum Merkezi çalışması ile irtibatlandırılacaktır.

- 17) DPT D.B.Y.K.P. 1982 İcra Planı
Tedbir No: 409

Türkiye çapında sağlıklı bir bilgi akım sisteminin kurulması çalışmalarında temel odaklardan biri olması gereken bilgisayar sahibi kuruluşların, ellerindeki bu teknolojiyi kuruluşları faaliyetlerine yönelik bir "Bilgi Bankası" yaratmak üzere değerlendirilmeleri sağlanacaktır.

- 18) DPT D.B.Y.K.P. 1983 İcra Planı
Tedbir No: 362

Kamu sektöründe bilgi toplamadaki tekrarları ve kaynak israfını önleyerek daha rasyonel bir bilgi toplama ve akım düzeni sağlamak amacıyla bir sistem geliştirme çalışması yapılacaktır. Bu çalışma sırasında DİE ve DPT işbirliğiyle tamamlanan "durum tesbiti" çalışmasının verilerinden yararlanılacaktır.

- 19) DPT D.B.Y.K.P. 1983 İcra Planı
Tedbir No: 372

Türkiye çapında sağlıklı bir bilgi akım sisteminin kurulması çalışmalarında temel odaklardan biri olması gereken bilgisayar sahibi kuruluşlar ellerindeki bu teknolojiyi kuruluşların faaliyetlerine yönelik bir "Bilgi Bankası" teşkil etmek üzere değerlendireceklerdir.

TÜRKOE'nun Kuruluşundan Bu Yana Verdiği Olduğu Yayın Tarafına Hizmetlerinin konularına ve yıllara göre sayısal dağılımı

KONULAR	1967	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978		1979		1980		1981		1982		1983			
	1968										xx	xxx	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
İngilizce				23	62	81	73	81	105	75								25		32	23	38	21	
Makina							187	205	191 ^x	120 ⁽¹⁵⁾	137	62 ⁽¹⁶⁾	182	98 ⁽¹⁾	157	80		60	101	60	53		71	44
Tekstil			11	41	165	195												65		2	3			
Metalurji							118	61	59	53	31	3							74	47		113	81	
Kadercilik																		1	2		3			
Endüstri Müh.	3			31	159	234	217	67	32	38	54	10	59	30	52	29	9	13					27	11
Fizik									92	74	54	25	54	32	72	48	73	31	65					
Matematik			3	17	49		91	97	132		4	3	3	1	2	2	10	11	11					
Astronomi										11			1	1		1			22			74	124	43
Elektrik/Elektro.			1	8	10				85	64	30	10	29	15	53	21	52	32	37					
E-erji																		14	10	26				
Kıyafet	2														221	172	190	156	129	68	144	74		
Çevre			12	105	154	313	435	330	340	226	151	22	191	121			6	2	4	5	23	14	30	25
Biyoloji				18	51	34	66	121	99	87	37	14	39	13	25	17	48	39	32	19	67	42		
Jeoloji			2	9	9	8	12	10	58	13	12	1	7	2	10	7	9	10	5			16	11	
Tarım																		117		80				
Ormancilik	3		7	62	91	196	306	183	177	111	125	56	108	73	53	39		9	89		66	140	94	
Gıda Bilimleri								115	134	86	55	24	50	25	40	25	97	84	88	78		62	45	
Veterinerlik																		50	43	45				
Hayvancılık	8		9	49	90	119	130	127	188	121	103	55	88	80	125	100		67	49	62	102	117	103	
Su Ürünleri																		11	8	17				
Tıp																								
Eczacılık	1			75	168	214	239	261	350	259	208	129	218	169	194	179		133		119		167	129	
Diğ. Hekimliği																		46	121	5	129			
Ekon./Tekn./İst.			7				70	114	76	10								18		2				
Dok./Enf./Küt./Eğ.				4	1	13	11	17	6		11	11		4	2	5	3	31		25				
Citation																								
Audio-Visual Tekn.																								
T O P L A M	17	33	52	438	1012	1486	1963	1823	2026	1373	1014	442	1040	668	1027	736	1173	835	969	705	1155	755		

^x SDI (Seçimli Bilgi Deyeri) hizmeti

^{xx} Müracaat sayısı

^{xxx} Kayıtlı dosya sayısı

Ek 4

Arşiv Kayıtlarından / From Archive Records

BİLGİ DÜNYASI, 2012, 13 (1) 267-356

EK 5

BİBLİYOGRAFYALAR LİSTESİ

- Hava Kirlenmesi Bibliyografyası (1948-1970)
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 1
Ankara, 1972
- Çevre Sağlığı Bibliyografyası (1945-1970)
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 2
- Türkiye Sağır Yetiştirme Araştırmaları Bibliyografyası
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 3
- Türkiye Koyun Yetiştirme Araştırmaları Bibliyografyası
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 4
- Türkiye Flora Bibliyografyası (1943-1968)
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 5
- Türkiye Fauna Bibliyografyası
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 6
- Türkiye Cebir Bibliyografyası
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 7
- Türkiye Geometri Bibliyografyası
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 8
- Çocuk Psikiyatrisi (1967-1972)
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 9
- Türkiye İstindam Bibliyografyası (1963-1971)
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 10
- Jersey Sığırlarının Verimleri ve Irk Özellikleri Bibliyografyası
(1903-1971)
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 11
- Fındak Bibliyografyası (1955-1972)
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 12, Ziraat Yayınları No: 1
- Sağlık Yönünden Hava Kirliliği Bibliyografyası
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 13, Tıp Yayınları No: 1
- Şeftali Bibliyografyası (1963-1972)
TÜRDOK Bibliyografyası Serisi No: 14, Ziraat Yayınları No: 2

./..

- Suni ve Mekanik Kalp Bibliyografyası
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 15, Tıp Yayınları No: 2
- Akdeniz Meyve Sineği Bibliyografyası
Yayın No: TBTAk 188/TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 16, Ziraat
Yayınları No: 3
- Çocuklarda ve Gençlerde İntihar Bibliyografyası
Yayın No: TBTAk 264/TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 17, Tıp
Yayınları No: 3
- Türkiye Pamuk Bibliyografyası
(A Bibliyography an Cattonin) [1952-1972]
Yayın No: TBTAk 290/TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 18, Ziraat
Yayınları No: 4
- Tütün Bibliyografyası (1881-1972)
Yayın No: TBTAk 291/TÜRDOK Bibliyografyası Serisi No: 19, Ziraat
Yayınları No: 5
- Türkiye Zeytincilik Bibliyografyası (1952-1975)
Yayın No: TBTAk 316/TÜRDOK Bibliyografyası Serisi No: 20, Ziraat
Yayınları No: 6
- Türkiye Bağcılık Bibliyografyası (1952-1975)
Yayın No: TBTAk 317/TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 21, Ziraat
Yayınları No: 6
- Fizik Kitapları Bibliyografyası (1928-1974)
Yayın No: TBTAk 320/TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 22, Fizik
Yayınları No: 1
- Türkiye Çevre Sorunları Bibliyografyası (1962-1972)
TÜBITAK Yayınları No: 434
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 31
(1979)
- Türkiye Yer Bilimleri Bibliyografyası (1825-1975)
TÜBITAK Yayınları No: 486
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 32
(1981)
- Cumhuriyet Dönemi Kimya Yayınları Bibliyografyası (1923-1976)
TÜBITAK Yayınları No: 492
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 33

- Türk Toprak Bilimi Açıklamalı Bibliyografyası (1928-1926)
TÜBİTAK Yayınları No: 485
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 34
- Makina Mühendisliği Bibliyografyası (1970-1979)
TÜBİTAK Yayınları No: 619
TÜRDOK Bibliyografya Serisi No: 42
- Türkiye Herpetofaunası Bibliyografyası (1926-1983)
(Baskıda)
- Entomoloji ve Zirai Zooloji Bibliyografyası (1979-1983)
(Baskıda)
- Fiziksel Kimya Yayınları Bibliyografyası (1926-83)
(Baskıda)

EK 6

BİLGİ PROFİLLERİ LİSTESİ

- Kupolo (Bilgi Profili No: 9)
- Metallerin Plastikle Kaplanması (Bilgi Profili No: 10)
- Tuğla ve Kiremit Yapımına Uygun Topraklar (Bilgi Profili No: 14)
- Kupolo Ocağının Geliştirilmesi (Bilgi Profili No: 17)
- Metallerin Elektronik Yöntemle Kaplanması (Bilgi Profili No: 19)
I. Yüzey Temizleme
- Metallerin Elektronik Yöntemle Kaplanması (Bilgi Profili No: 20)
II. Bakır Kaplama
- Metallerin Elektronik Yöntemle Kaplanması (Bilgi Profili No: 21)
III. Nikel Kaplama
- Metallerin Elektronik Yöntemle Kaplanması (Bilgi Profili No: 22)
IV. Dekoratif (Parlak) ve Sert Krom Kaplama
- Rafine Tuz, İyoblu Tuz (Bilgi Profili No: 28)
- Metallerin Basit Kimyasal Yöntemlerle Renklendirilmesi (Bilgi Profili No: 30)
- Beton Parçalara Buhar Kürüyle Erken Dayanım Kazandırma Yöntemleri (Bilgi Profili No: 31)
- Kupulodan Alınan Sıvı Metalin Döküme Hazırlanışı (Bilgi Profili No: 33)
- Döküm Hataları (Bilgi Profili No: 34)
- Esans Parfüm ve Kolonya (Bilgi Profili No: 37)
- Temper Dökme Demir (Bilgi Profili No: 38)
- Kalıp Kumu Hazırlama Tesisi (Bilgi Profili No: 44)
- Alüminyum Döküm İçin Kum Kalıp Hazırlama Tekniği (Bilgi Profili No: 45)
- Alüminyum Eritilmesi (Bilgi Profili No: 46)
- Linter'in Değerlendirilmesi (Bilgi Profili No: 48)
- Kasaplık Piliç (Broiler) Yetiştiriciliği (Bilgi Profili No: 54)

EK 7

ETA HİZMETLERİ

A. EĞİTİM ÇALIŞMALARI

- Kuruluşundan bu yana TÜRDOK, OECD, UNESCO v.b. kuruluşlardan sağladığı burslarla, dönüşümlü olarak, bütün personelinin en az bir kere yurt dışında bilgi görgü attırmasına; ilgili kurs/konferans/seminer/sempozyum vb. etkinliklere katılması için destek ve özen göstermiş ve bu yönde sürekli çaba harcamıştır.

- 29 Mart - 28 Nisan 1972, 100 kişinin katıldığı bir kurs,
- 3-15 Haziran 1974, 30 kişinin katıldığı bir kurs,

- Her birine 2-12 arasında personelin katıldığı:

1974 yılında 8	
1975 " 10	
1976 " 2	
1977 " 5	
1978 " 6	
1979 " 10	
1980 " 2	değişik Üniversite ve kamu kuruluşu personeline işbaşında eğitim seminerleri,

- 1978 yılından başlayarak, her yıl Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi, Kütüphanecilik Bölümü son sınıf öğrencilerine, 3 kredi değeri olan ve her birine 3-6 arasında öğrencinin katıldığı işbaşında eğitim seminerleri vermektedir.

Ayrıca, TÜRDOK personelinin eğitimini amaçlamakla beraber diğer üniversite ve kamu kuruluşlarının ilgili personelinin de eğitimine imkan veren, aşağıdaki ulusal/uluslararası kurs ve seminerler düzenlenmiştir.

- 14-25 Nisan 1975. UNIDA/UNDP ile "Enformasyon İşlemlerinde Görsel-İşitsel Ortamın Uygulanması" Kursu,

12-20 Haziran 1975. FAO/ANAE ile "INIS/AGRIS İndeksleme ve Kataloqlama Semineri",

- 13-15 Ekim 1975. "CENTO Dokümantasyon Merkezleri Koordinatörler Toplantısı",

- 14-25 Haziran 1976. UNIDO/UNDP ile "Teknik Yayınlar/Teknik Enformasyon" Kursu,

- 14 Eylül 1976. NATO/AGARD ile "Yönetim için Enformasyon" Semineri,
- 16-30 Kasım 1976. UNIDO/UNDP ile "Patent Literatürü ve Patent Dokümantasyonu" Kursu,
- 13-26 Haziran 1977. UNESCO/UNISIST ile "Kütüphane ve Enformasyon Sistemlerinde Yönetim" Konulu Yaz Okulu,
- 20-21 Nisan 1978. NATO/AGARD ile "Pahalı Olmayan Küçük Bilgisayarların Enformasyon Hizmetlerinde Kullanılması" Semineri,
- 18-19 Haziran 1979, UN/RTTT Programından "İndeksleme İlkeleri" Semineri,
- 24-26 Aralık 1979. "İndeksleme" Semineri,
- 14 Nisan 1980. İngiliz Kültür Heyeti ile "Kullanıcı Eğitimi"
- 17-19 Kasım 1980. Atom Enerjisi Komisyonu/ANAE ile "INIS Girde Formlarının Doldurulması" Semineri,
- 4-18 Mayıs 1981. OECD ile "Bilgi Depolama, Bilgi Erişim ve Thesaurus" konusunda Seminer,
- 3 Kasım - 11 Aralık 1981. İngiliz Kültür Heyeti/Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi ile "Tarımsal Thesaurus Hazırlama" konusunda grup çalışması.
- 20-21 Aralık 1983. Ulusal Enformasyon Sistemi 1. Ulusal Simpozyumu

B. DANIŞMANLIK ÇALIŞMALARI

Çeşitli tarihlerde otuzu aşkın kamu kuruluşunda, bünyelerinde kurmayı planladıkları dokümantasyon/enformasyon birimleri için danışmanlık hizmeti verilmiştir.

Ayrıca, 2 si üniversite, 7 si değişik kamu kuruluşu olmak üzere, toplam 15 kuruluşa değişik tarihlerde, daha geniş kapsamlı, yerinde incelemeler yaparak bir rapor hazırlamak suretiyle danışmanlık hizmetleri verilmiştir.

C. TANITMA ÇALIŞMALARI

Bu çalışmalar, özelde TÜRDOK'u ve hizmetlerini, genelde de dokümantasyon/enformasyon hizmet, sistem ve tekniklerini yurt çapında tanıtma amacıyla sürdürülen çalışmalardır.

Tanıtımlar; Konferanslar, 1971-1978 tarihleri arasında yurt çapında olmak üzere, Üniversite, Kamu ve Özel Kuruluşlara ziyaret etme şeklinde sürdürülmüş ayrıca muhtelif teknik yayın ve tanıtma broşürleri ile TÜRDOK ve hizmetleri ile Dokümantasyon/enformasyon teknikleri tanıtılmağa çalışılmıştır.

